

Ντομένικο Σταρνόνε Στο θερμοκήπιο του μικροαστισμού

Μια οικογενειακή έκρηξη μέσα στην ασφυξία μικροαστικού διαμερίσματος της Ρώμης στα «Κορδόνια»

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΜΑΝΟΣ ΚΟΝΤΟΛΕΩΝ

Το μυθιστόρημα «Τα κορδόνια» είναι το τρίτο έργο του Ντομένικο Σταρνόνε που κυκλοφορεί στη χώρα μας. Κι όμως, δεν θεωρώ ότι ο συγγραφέας έχει προσεχθεί στον βαθμό που θα άξιζε από το ελληνικό κοινό. Ίσως γιατί διαθέτει έναν τρόπο αφήγησης όπου το απλό μπορεί να θεωρηθεί από κάποιους ως τετριμμένο και ο ρεαλισμός ως κοινοτοπία, ενώ την ίδια στιγμή ο σαρκασμός κρύβει από πίσω του την κοινωνική κριτική και η όλη δομή του έργου αντιστρατεύεται την εφησυχασμένη ανάγνωση. Τουλάχιστον σ' αυτές τις σκέψεις με οδήγησε η ανάγνωση τούτου του πρόσφατα μεταφρασμένου στα ελληνικά μυθιστορήματος.

Ο Ντ. Σταρνόνε γεννήθηκε στη Νάπολι το 1943, αλλά ζει στη Ρώμη. Έχει γράψει 13 βιβλία, ένα από αυτά (κυκλοφορεί και αυτό στα ελληνικά) έχει κερδίσει σημαντικό ιταλικό βραβείο: η «Οδός Τζέμιτο» (εκδ. Καστανιώτης, μτφ. Άννα Παπασταύρου, 2002). Ως βασική βιοποριστική του απασχόληση υπήρξε η συγγραφική σεναρίων και η δημοσιογραφία.

Παρόμοια, σχεδόν και η ζωή του κεντρικού ήρωα στο μυθιστόρημα – και ίσως αξίζει να το λάβει υπόψη του ο αναγνώστης. Ο Άλντο κάπου μέσα στη δεκαετία του '60 παντρεύτηκε τη Βάντα. Κι οι δυο ζούσαν στη Νάπολι. Εκείνος, με συμβατικές πανεπιστημιακές σπουδές, ονειρευόταν με ασαφείς σχεδιασμούς να παίξει ένα σημαντικό ρόλο στα νεοεμφανιζόμενα κοινωνικά και πολιτιστικά συμβάντα που θα τύχαινε να συναντήσει στα μελλοντικά του χρόνια – λίγο-πολύ ένας μέσος νεαρός άντρας εκείνης της εποχής. Εκείνη, σχεδόν συνομιλική του, από τη μια δεν θα ήθελε να αποκοπεί από την παραδοσιακή τοποθέτηση της γυναίκας μέσα σε έναν γάμο και από την άλλη με μια ακώνευτη προοδευτικότητα προσπαθεί να υποστηρίξει την αμφισβήτηση της κυριαρχίας του συζύγου μέσα στην οικογένεια. Θα ζήσουν μέσα σε μια επιφανειακή γαλήνη για δεκατέσσερα χρόνια, κατά τη διάρκεια των οποίων θα αποκτήσουν και δύο παιδιά. Ένα αγόρι και ένα κορίτσι.

Τότε ο Άλντο θα αισθανθεί πως ο πατροπαράδο-

τος ρόλος πατέρα και συζύγου τον πνίγει και στο πρόσωπο μιας νεαρής γυναίκας θα αναζητήσει την ελευθερία του, την ίδια στιγμή που με τον αταβισμό ακριβώς αυτού του ίδιου του ρόλου θα πιστεύει πως η αποχώρησή του από το πλκτικό οικογενειακό περιβάλλον θα είναι και πρόσκαιρη όσο και συχωρητέα. Κάτι που ασφαλώς και η Βάντα όχι μόνο δεν έχει πρόθεση να το αποδεχτεί, αλλά και οι αντιδράσεις της θα είναι έντονες όσο και ως ένα βαθμό μικροπρεπείς.

Η σχέση διαταράσσεται, όχι όμως και ο γάμος. Κανένας από τους δύο δεν είναι ικανός να εφαρμόσει ολοκληρωτικά τις αξίες εκείνες που ενώ μέσα στη δική τους γενιά εμφανίστηκαν, από τη δική τους επίσης γενιά δεν υποστηρίχτηκαν πλήρως. Ο θεσμός της οικογένειας θα εξακολουθήσει να επιβάλλεται. Ο Άλντο, έχοντας σε έναν βαθμό αναγνωριστεί κοινωνικά και καλλιτεχνικά, επιστρέφει. Η Βάντα κυριαχεί στα υπόλοιπα χρόνια της ζωής τους. Θα έχουν πλέον μετακομίσει στη Ρώμη.

Νέες απόψεις

Η κοινωνική άνοδος σε απόλυτη σύμπτωση με την οικογενειακή συμβατικότητα – ό,τι, δηλαδή, μπορεί κανείς να ισχυριστεί πως υπήρξε το αποτύπωμα πολλών ανδρών και γυναικών που ένωσαν τις μοίρες του μέσα στα χρόνια μιας εποχής που σε ένα μεγάλο βαθμό αυτοπροδόθηκε.

Αλλά υπήρχαν και τα δυο παιδιά – εκπρόσωποι μιας νέας εποχής και που μαζί τους θα κάνει τα πρώτα του βήματα ο νέος αιώνας. Τα παιδιά – ένα αγόρι κι ένα κορίτσι, υπενθυμίζω – ενώ θα υποστηρίζουν, το καθένα με τον τρόπο του και τη δική του ιδιοσυγκρασία, τις νέες απόψεις περί γάμου και οικογένειας, παράλληλα θα ασφυκτούν από τις οικογενειακές στρεβλώσεις του παρελθόντος κάτω από τις οποίες έζησαν.

Η απροσδόκητη οικογενειακή έκρηξη που θα ακολουθήσει απλώς και μόνο θα αμφισβητήσει το σκηνικό του μεσοαστικού διαμερίσματος της Ρώμης. Η εφαρμογή οτιδήποτε νέου επαφίεται σε επόμενες γενιές.

Αυτό σε γενικές γραμμές είναι το πλάνο πάνω στο οποίο ο Σταρνόνε έστησε το γεμάτο αφηγηματικά τεχνάσματα μυθιστόρημά του. Το δόμησε σε τρία μέρη, όπου στο καθένα και ένα άλλο πρόσωπο φωτίζει με τον δικό του τρόπο το παρελθόν και προβληματίζεται για το παρόν.

Η αφήγηση δείχνει να έχει μια απλότητα. Αλλά την ίδια στιγμή η προσωπική εξομολόγηση κάθε αφηγητή διαπερνά το κλίμα μιας εποχής και κριτικά στέκεται απέναντί της.

Ένα μυθιστόρημα που συχνά σε κάνει να χαμογελάς. Συχνά σου δημιουργεί την εντύπωση πως σε έχει οδηγήσει στα ενδότερα της μεσοαστικής τάξης. Αλλά στο τέλος μένεις με ένα μικρό προβληματισμό – αυτό που σε διακατέχει όταν ακούς τη συνειδητοποιημένη αυτοκριτική κάποιου γνωστού και φίλου σου. Νομίζω πως εδώ έγκειται και η αξιοπρόσεκτη συγγραφική ικανότητα του ιταλού συγγραφέα. Να σε κάνει να πιστέψεις πως σε επέλεξε για να σου μιλήσει για κάτι πολύ προσωπικό του. Η ελληνική μετάφραση, με τον δικό της τρόπο, υποστηρίζει κάτι τέτοιο.

Ο ιταλός συγγραφέας Ντομένικο Σταρνόνε

Ντομένικο Σταρνόνε
ΤΑ ΚΟΡΘΟΝΙΑ

Μτφ. Σταύρος Παπασταύρου
Εκδ. Πατάκη,
σελ. 216
Τιμή 12,20 ευρώ